

Föräldracirkel för arabisktalande pappor på Kirsebergsanstalten

Verksamhetsberättelse

Bakgrund

Birgitta Larsson hade tidigare anlitat en av de blivande cirkelledarna i utbildningssammanhang och kände till hennes kunskaper i arabiska. Utifrån detta föddes idén om att hålla föräldracirklar enligt gängse modell på Kirsebergsanstalten, men för de intagna som har arabiska som modersmål. Medel för att bekosta de externa gruppledarna söktes och erhöles från Länsstyrelsen i Skåne. Två gruppledare värvades och fick genomgå samma femdagarsutbildning som övriga föräldracirkelledare inom Kriminalvården.

Metod

Vi gick ut med en inbjudan på svenska och arabiska där vi beskrev målet med insatsen och hur cirkeln skulle fungera.¹ Denna inbjudan delades ut till de arabisktalande ute på avdelningarna via vårdarna några veckor innan cirkelstarten. Responsten uteblev nästan helt. Dagen innan det planerade informationsmötet hade endast en person anmält sitt intresse för att komma och träffa oss, trots att flera av vårdarna försökt motivera de intagna. Samma dag som vi skulle komma gjordes dock en tydligare ”värningskampanj” och resultatet blev att nio intagna från olika avdelningar dök upp på mötet.

Vi hade förberett en presentation där vi berättade kort om oss själva och därefter om cirkelns syfte och innehåll. De intagna fick presentera sig med namn för oss och för varandra. Vi klargjorde tydligt att syftet var diskussion om barn, deras utveckling och behov, och hur vi som föräldrar kan arbeta med vårt föräldraskap genom att göra oss medvetna om detta samt genom att diskutera och utbyta erfarenheter. De intagna fick tillfälle att ställa frågor om cirkeln. Vi informerade också om tystnadsplikten och anmälningsplikten och markerade att sekretess skulle råda internt så att inget som sades i cirkeln fick spridas ute på anstalten eller i andra sammanhang. Vi meddelade också att de som kände sig intresserade av att anmäla sig kunde tala om detta för sina kontaktmän efter mötet, så att ingen skulle känna sig pressad att säga ja i vår närvaro. Vid samtal med anstaltens barnansvarige efteråt fick vi dock det glädjande beskedet att samtliga nio valt att delta i cirkeln.

---

¹ INBJUDAN

För dig som är förälder och arabisktalande startar vi snart en cirkel omfattande 8 träffar.

Vi kommer att prata om barns behov och utveckling, om relationer och föräldraskap när någon i familjen är frihetsberövad. Syftet är att belysa och diskutera hur denna situation påverkar barnet och att låta deltagarna reflektera över sitt föräldraskap med utgångspunkt från barnets behov.

Du bjuds härmed in till en informationsträff där cirkelledarna presenterar sig och du har möjlighet att ställa frågor. Exakt tid för denna träff meddelas senare. Efter detta kan du anmäla ditt intresse för att delta i cirkeln.

Kirsebergsanstalten är först med att erbjuda denna unika möjlighet och vi hoppas på ett aktivt deltagande från dig som är berörd.

Välkommen!

Haider och Hanna.

Struktur

Vi bestämde att cirkeln skulle hållas varje fredag mellan kl 14.00 och 16.00. Det var en tid som passade de intagna bra och som inte konkurrerade med något annan aktivitet förutom deras arbete. Träffarna tematiserades enligt följande:

1. Introduktion: Barns behov, föräldraskap
2. Spädbarn 0-1 år
3. Barn 2-4 år
4. Barn 5-8 år
5. Barn 9-12 år
6. Tonåringar
7. Fri diskussion
8. Avslutning

Det blev tydligt att strukturen var viktig – starta och sluta på utsatt tid, hålla kort paus i mitten (lätt att glömma för oss som inte röker men ack så viktigt för koncentrationen), ha fika på plats och framförallt vara påläst och väl förberedd. Improvisation är inget för kriminalvården. Efter ett par träffar insåg vi också vikten av att vara på plats en stund innan för att göra noteringar kring innehållet på ett blädderblock. Vi hade ju inget skriftligt material att tillgå utan fick själva se till att allt kom med, vilket gjorde tydligheten extra viktig. Att ha dagens punkter uppskrivna på blocket gjorde det också lättare att återknyta till ämnet om någon diskussion började sväva ut. Den träff som kan sägas ha fungerat sämst var nummer 7. Även om de intagna såg fram emot att själva få välja vad som skulle diskuteras, blev det tydligt att detta med fokus på barnen och deras behov kräver hård styrning. De intagna gled hela tiden över till att prata om sig själva och sina personliga situationer, kritisera Kriminalvården och Migrationsverket samt diskutera relationsproblem med (ex-)frun och orättvisor i det egna ärendet. Det blev svårare att behålla en positiv inställning, tänka konstruktivt och se framåt.

Tidsåtgång

Informationsmöte: sammanlagt 2 timmar

Fre 24/3 kl. 14.00 – 16.00

Enskilda samtal inför cirkelstart: sammanlagt 2½ timme

Fre 31/3 kl. 16.00 – 18.30 d v s 2½ timme

Cirkelträffar i grupp: sammanlagt 16 timmar

Fre 31/3 kl. 14.00 – 16.00

Fre 7/4 kl. 14.00 – 16.00

Tis 11/4 kl. 14.00 – 16.00

Fre 14/4 kl. 14.00 – 16.00

Fre 21/4 kl. 14.00 – 16.00

Fre 28/4 kl. 14.00 – 16.00

Fre 5/5 kl. 14.00 – 16.00

Fre 12/5 kl. 14.00 – 16.00

Enskilda samtal enligt önskemål: sammanlagt 6 timmar

Ca 1 timme per gång i anslutning till träffarna 7/4 – 5/5

Enskilda samtal innan cirkelstart

Inledningsvis hölls enskilda samtal med alla som anmält sig. Syftet var dels att skapa en bild av varje intagen och dennes situation vad gällde barnen, eventuell kontakt etc, dels att ta reda på vilka förväntningar och önskemål som fanns kring vad cirkeln skulle kunna betyda. De flesta uttryckte ungefär samma sak: att de ville få tillfälle att tala om sina barn och att de hoppades kunna lära sig mer om barn i olika åldrar. Under de enskilda samtalen frågade vi om strafftid men berörde aldrig brottets art. I ett antal fall valde dock den intagne själv att tala om vad han var dömd för; det gällde då främst de personer som avtjänade straff för narkotikabrott. En som dömts för mordförsök på sin hustru tog dock upp detta i det första samtalet som blev långt och mycket ångestfyllt. Trots allt slutade samtalet bra; vi lyckades vända det på ett positivt sätt genom att betona föräldraskapet och framtiden. En annan tog upp sin oro över att behöva berätta ”för mycket” om sig själv i gruppen och syftade då bland annat på det brott han dömts för.

Vi hade tänkt att de enskilda samtalen eventuellt skulle leda till att någon bedömdes olämplig att delta i cirkeln, men så blev inte fallet. Alla nio hade rimliga förväntningar och kändes som bra personer att starta med.

Gruppens sammansättning

De nio personer som kom att utgöra gruppen var mycket olika sinsemellan och hade också helt olika utgångspunkter. De intagna kom från flera olika länder: en från Mauretanien, en från Turkiet, en från Libanon, en från Palestina, två från Marocko och tre från Irak varav en kurd. De hade olika dialekter men alla talade arabiska förutom turken som kunde en del och fick hjälp av de andra med översättning. Två av de nio talade bra svenska medan de övriga knappt kunde någon svenska alls. Vissa hade familjen kvar i sitt ursprungsland, andra i olika europeiska länder som Holland och Belgien. De flesta kände inte varandra sedan tidigare och alla satt inte heller tillsammans; sex stycken kom från en allmän avdelning, en från observationsavdelningen och två från den psykiatriska avdelningen. Strafftiden varierade mellan två och tio år, brotten var av olika art och situationen när det gällde barnen var skiftande. Inte många hade familj i Sverige, och de som hade barn boende här fick inte träffa dem eller ens ha telefonkontakt med dem. Nästan alla var dömda till utvisning efter avtjänat straff, men vissa planerade då att återvända till sin familj medan det för andra inte var möjligt med någon återförening. Åldrarna varierade också, den yngste deltagaren var runt 25 och den äldste omkring 60. Detta innebar naturligtvis att deltagarnas barn också var olika gamla, allt ifrån några månader till övre tonåren.

Sammantaget skapade detta en mycket blandad grupp, visserligen med en del utmaningar men också med en otrolig dynamik.

Avhopp

Inga frivilliga avhopp skedde under cirkelns gång. Dock blev en intagen förflyttad till annan anstalt och en blev utvisad. Dessa två personer fick extra samtal med oss i anslutning till sista gången de deltog då de inte hade möjlighet att fullfölja cirkeln. Avhoppet påverkade inte gruppen nämnvärt eftersom de var ganska väntade, men det var naturligtvis synd att inte alla kunde fullfölja cirkeln som tänkt.

Förberedelser, material etc

Eftersom deltagarna inte behärskade svenska och detta var första gången en cirkel genomfördes på något annat språk, så hade vi en helt annan utgångspunkt än ledare för de ordinarie cirklarna i bemärkelsen att vi helt saknade skriftligt material som deltagarna kunde ta del av. Vi som cirkelledare fick därför gå igenom det svenska materialet inför varje gång, översätta och göra anteckningar. Eftersom deltagarna inte hade något material att ta med sig från träffarna som de kunde återgå till och läsa i efteråt blev det viktigt att vi tydligt strukturerade upp innehållet i skrift inför varje träff. Dessa förberedelser tog längre tid än beräknat och vi har lagt fler timmar på detta än vad som budgeterats för i ansökan. Vidare hade vi inget passande bildmaterial eller någon video som fungerade, vilket innebar att träffarna helt dominerades av samtal och diskussion med mindre plats för tystnad och reflektion. Dels hade det varit bra med film i pedagogiskt syfte när det gäller barns utveckling, framförallt kring spädbarnsåren, dels hade det inför framtiden varit önskvärt att antingen genom film eller på annat sätt hitta former för eget funderande och ”meditation” kring vissa frågor, så att deltagarna hinner landa efter viktiga diskussioner eller får utrymme att inte bara tänka utan också känna efter.

Vad hände i gruppen?

Under de första träffarna var deltagarna lite trevande och osäkra, både inför oss och inför varandra. Det blev mest att cirkelledarna pratade, nästan föreläste, kring olika punkter och sedan frågade gruppen om deras kommentarer och synpunkter. Ett fåtal deltagare var pratsamma och spontana medan flertalet förhöll sig mer avvaktande. Efterhand som gruppdeltagarna blev säkrare på varandra och på strukturen kom samtalen igång mer och mer, och efter den tredje träffen kändes det som om vi verkligen hittat formen. I och med detta ökade också öppenheten och intimiteten. Deltagarna närmade sig svåra och känsliga ämnen och det förekom såväl hjärtliga skratt som gråt och laddad tystnad. För några handlade det om skuld känslor, för andra om ren saknad och längtan efter barnen som de inte tilläts kontakta. Ytterligare någon upplevde svårigheter att skapa känslor för sitt barn eftersom hon fötts under tiden han suttit frihetsberövad. En av deltagarna hade blivit far mot sin vilja, med en kvinna han inte hade någon relation till, och visste inte hur han skulle hantera detta. Vissa oroade sig mycket över att den relation de haft till barnen skulle ha gått förlorad under fängelsetiden.

I takt med att deltagarna blev mer bekväma blev de också alltmer aktiva och drivande. Vi som cirkelledare kunde många gånger lyfta ett ämne, kasta ut ett par punkter och sedan luta oss tillbaka och ta del av diskussionen. Deltagarna hittade ett bra sätt att ge varandra råd och förmaningar utan att kritisera eller nedvärdera. Frågan om aga var en sådan punkt. Ett par av de yngre deltagarna menade att det var nödvändigt med ett visst mått av fysiskt våld i uppfostran, men blev tillrättavisade av de äldre och mer erfarna männen som bland annat sade att barnen inte ska lyda sina föräldrar av fruktan utan av respekt, och att riktig respekt byggs på kärlek och förtroende, inte hot och våld. Andra punkter där deltagarna hade olika uppfattningar var frågan om ”hemligheten”, alltså huruvida barnen bör få veta sanningen om pappas fängelsevistelse, samt hur man bör agera när man gjort fel eller varit orättvis mot sitt barn – någon menade t ex att en far aldrig bör be om ursäkt inför barnet, eftersom hans auktoritet undergrävdes, men gruppen protesterade och förde ett klokt resonemang om ansvar och respekt mellan familjemedlemmarna. Vi som cirkelledare bidrog främst med faktakunskaper kring barns utveckling i olika åldersfaser, samt med att hålla strukturen. De viktigaste diskussionerna kom ur gruppens egna erfarenheter och tankar.

Deltagarna från den psykiatriska avdelningen utmärkte sig speciellt under processen. En av dem verkade lite butter och tvär och sade inte mycket under de första träffarna. Under det enskilda samtalet med honom förstod vi att han var oerhört mån om sin integritet, och inte ville att de andra skulle veta varför han satt på anstalten. Plötsligt ”vände” han och kom att bli den mest pratsamme i hela gruppen; bjöd på personliga exempel och gav sig in i diskussioner om allt möjligt, både vardagliga företeelser vad gäller barnuppfostran och rena ideologiska frågor. Vi fick nästan dämpa honom stundtals, eftersom han blev så pratglad. Den andre var i princip inte kontaktbar under informationsmötet och första träffen. Han utstrålade stark ångest och nedstämdhet och verkade till en början ganska förvirrad. Vi undrade hur det skulle fungera att ha honom i gruppen, och var osäkra på huruvida han lyssnade och var mentalt närvarande. Med denne man skedde dock en successiv förändring som var häpnadsväckande att iaktta. Efterhand såg vi hur han lyste upp och blev delaktig, även verbalt, och mot slutet av cirkeln var han en av de mest aktiva. Förändringen var också märkbar rent visuellt: från att ha kommit hasande i fläckiga kläder, med böjt huvud och sänkt, flackande blick, intrasslad i sitt långa hår och skägg, kändes han mot slutet i det närmaste pigg och förväntansfull. När han dök upp på den sjätte träffen kände vi nästan inte igen honom – det flera decimeter långa skägget var avrakat, han hade klippt sig och klätt upp sig och riktigt strålade. Effekten på de övriga gruppmedlemmarna var påtaglig.

Enskilda samtal under cirkelns gång

Efter att cirkeln startat hade vi ett antal enskilda samtal med några av deltagarna. I ett fall handlade det om en stundande utvisning och vi ville att den intagne skulle få en chans att prata om sin specifika situation och förbereda sig inför mötet med sin son. Även en annan deltagare fick samtala enskilt inför flytten till en ny anstalt. Det dök också upp en man som inte anmält sig till cirkeln men som hört talas om den via en annan intagen och som ville komma med. Då vi inte ansåg det lämpligt att ta in en ny deltagare mitt under pågående cirkel erbjöd vi istället enskilda samtal vid ett par tillfällen då han fick prata om sina barn och hur han såg på framtiden och kontakten med dem.

Överlag kan sägas att de enskilda samtalen många gånger var tunga och närmade sig gränsen för terapisaamtal. Dessa samtal var av en helt annan karaktär än diskussionerna i cirkeln och krävde betydligt mer av oss som ledare. Det blev tydligt för oss att de intagna saknade fungerande samtalskontakter, delvis beroende på att de inte talar svenska. Samtliga personer i gruppen hade stora behov av att samtala enskilt kring sin situation överhuvudtaget, även om saker som inte just rörde deras barn. Vi hade ett uttalat fokus på barnens perspektiv, ett specifikt och avgränsat uppdrag och dessutom mycket begränsad tid, och kunde därför inte tillgodose de stora behov som fanns hos de enskilda intagna. Vi såg heller inte att detta gjordes på annat håll. Ingen av de intagna uttryckte visserligen någon förväntning på att vi skulle hantera deras privata önskemål, men vi upplevde deras behov av kvalificerade samtalskontakter som mycket stort och angeläget. Flera av dem sade sig ha mått bra när de kom till anstalten men upplevde sig ha utvecklat psykiska och känslomässiga besvär under vistelsen – säkerligen inget unikt, men förmodligen svårare att hantera om man inte ens kan ha en vardaglig konversation med vårdare och andra intagna.

De som erbjöds samtal gav uttryck för att de var givande och betydelsefulla, men vi önskade många gånger att vi hade haft bättre beredskap och framförallt mer inplanerad tid för dem. Det faktum att de enskilda samtalen ersattes med en lägre summa än cirkelträffarna reflekterar heller inte hur svåra de var.

Positiva och negativa erfarenheter och reflektioner

För vår del fanns det många funderingar inför cirkelstarten. Vi var t ex skeptiska till att ta med personer från den psykiatriska avdelningen, vi var osäkra på hur utvisningsfaktorn skulle påverka processen, och vi kände en kluvenhet inför det faktum att tre av gruppdeltagarna dömts för mord på hustrun (i ett av fallen mordförsök på hustrun samt styvdottern) och undrade om detta skulle påverka gruppens interna relationer. Inget av detta blev problematiskt i realiteten. Dock fanns en omständighet som inte var helt enkel att handskas med, och detta var skillnaden i kontakt och relationer mellan de intagna och deras barn. Medan vissa hade regelbunden kontakt genom telefonsamtal och brev och kunde planera inför en återförening med barnen i framtiden, så hade andra ingen kontakt överhuvudtaget. Deras barn satt placerade i familjehem, papporna hade ingen möjlighet att ringa eller skriva till dem och hyste heller ingen större framtidstro vad gällde att återse barnen. Detta väckte naturligtvis starka känslor de gånger vi diskuterade vikten av regelbunden kontakt samt framtidsperspektivet.

Vi upplevde att det fanns både fördelar och nackdelar med att komma utifrån. Å ena sidan saknade vi insyn i kriminalvårdens rutiner och hade dessutom ingen vårdarutbildning varför vi inte själva kunde ansvara för det praktiska runtomkring träffarna. Å andra sidan representerade vi ingen annan auktoritet än kunskapens, vi bar inte uniform och associerades inte med kriminalvården som myndighet, vi hade ingen tidigare relation till någon av de intagna och vi lämnade dessutom anstalten efter varje träff vilket vi tror bidrog till en större öppenhet redan från början. Vi var redan från början tydliga med att vårt fokus låg på barnen och deras behov, och att diskussionerna om föräldraskap i första hand skulle syfta till att barnen fick det bättre. Detta gjorde att de intagna inte hade några felaktiga förväntningar på oss, t ex att vi skulle kunna hjälpa dem med utvisningsärenden eller kontakt med barnen, och inte heller några orealistiska bilder av vad cirkeln skulle innebära.

Vi tyckte det var bra att inte ha en religiös prägel på cirkeln genom att t ex använda en imam som samtalsledare. Vi undvek också i görligaste mån teologiska diskussioner kring barn, familj och uppfostran. Det gick utmärkt bra att resonera kring etik och moral, familjerelationer och annat utan att blanda in religionen, och de gånger resonemangen berörde islamisk teologi uppstod diskussioner som varken var särskilt relevanta eller fruktbara. Vi tror det är viktigt att se de intagna som individer. Även om samtliga gruppdeltagare ”på papperet” var muslimer, så tillhörde de olika inriktningar, de var troende i olika hög grad, och de hade helt olika uppfattningar i frågor som rörde religionen. Dessutom ville vi undvika att göra allmänmänskliga frågor kring relationer till något specifikt, vilket ytterligare hade understrukt olikheter och utanförskap i relation till majoritetsbefolkningen.

Under utbildningen till föräldracirkelledare hade vi fått höra mycket om att attityden i vissa grupper blev hård, att de intagna kunde vara otrevliga och spydiga osv. Inget av detta skedde dock i vår cirkel. Deltagarna behandlade både oss och varandra med största respekt hela tiden. De problem vi upplevde i samband med cirkeln var främst kopplade till logistik, tidspress, interna rutiner inom kriminalvården och svårigheter med informationen till berörda vårdare. De främsta svårigheterna handlade om att vi saknade möjligheter att själva ta oss in i lokalen, förbereda fika, låsa upp och hämta deltagarna etc. Vi var fullständigt beroende av att allt skulle fungera internt på anstalten, vilket det nästan aldrig gjorde. Flera gånger var vi på plats en dryg timme innan start och ändå blev cirklarna undantagslöst ca 15 min försenade. Vi hade fått veta att fika skulle finnas på plats i lokalen, men detta stämde bara första gången. Flera gånger fick de intagna själva ordna med fika. När vi gick runt för att hämta deltagarna möttes vi oftast av vårdare inne på avdelningarna som inte hade en aning om vilka vi var och vad

som skulle ske. Endast när anstaltens barnansvarige var på plats flöt allt som det skulle. Det som beskrivs ovan kan tyckas vara petitesser, men faktum är att bristen på fungerande rutiner skapade oro, irritation och dålig stämning bland de intagna som många gånger upplevde problemen som kopplade till just dem. Flera gånger uttrycktes åsikter som att ”Det är bara för att vi inte är svenskar som de inte bryr sig”, ”När kyrkan har möte här så fungerar minsann allt som det ska”, och ”De gör det bara för att jävlas med oss, för att visa att vår cirkel inte är något viktigt”. Säkert inte helt sant, men tråkigt att sådana känslor skulle väckas när nu ambitionen fanns från kriminalvårdens håll att göra någonting positivt för just denna grupp. Det var också synd att minst en kvart gick till spillo varje gång. Har man bara två timmar till sitt förfogande så är tiden dyrbar, och femton minuters bortslösad tid gånger åtta träffar motsvarar trots allt en hel tvåtimmars träff. I en verksamhet där fungerande rutiner och förutsägbarhet är så viktigt för de människor man arbetar med, borde man kunna hitta sätt att undvika eller åtminstone minimera sådana problem.

Själva cirkeln blev en oerhört positiv överraskning för oss som ledare. Vi fick en mycket fin kontakt med deltagarna och de stärkte också relationerna till varandra. Det kändes som ett privilegium att få delta i diskussioner med så stor öppenhet och det var spännande att se hur deltagarna successivt öppnade sig inte bara för oss och för varandra utan också för sig själva, genom att närma sig både sorg, skuld och ångest men också glädje, saknad och minnen som de försökt förtränga. Även om vissa av de intagna idag saknar möjligheter att kommunicera med sina barn, så lyckades gruppen gemensamt motivera dem till att ändå vårda och reflektera kring sitt föräldraskap, att skriva ner sina tankar och känslor i brev till barnen för sin egen skull och att spara dem inför ett eventuellt återseende i framtiden, samt att finna tillfredsställelse i att dela med sig av sina erfarenheter till de andra i gruppen. Det var en mycket givande process även för oss som gruppledare och vi har båda två känt att detta är något av det viktigaste vi gjort.

Sista träffen/utvärdering

För att deltagarna skulle ha något minne från kursen köpte vi vykort med passande motiv och skrev några rader till var och en. På korten tackade vi för deras medverkan i cirkeln och skrev också några personliga ord på vägen inför framtiden. Vi bad också anstaltens barnansvarige att skaffa tårta så att fiket skulle bli lite extra festligt den sista gången. Vi valde att gå igenom vissa punkter under första halvan av träffen och därefter ta en runda i gruppen så att alla skulle få uttrycka hur de upplevt cirkeln. Det fanns inget formulär tillgängligt som gick att använda så vi var hänvisade till att göra en muntlig utvärdering, vilket har sina begränsningar. Risker finns alltid att man svarar ”artigt” och undviker kritik. Dock tror vi att deltagarna kände sig ganska fria att uttrycka sina tankar och känslor efter så pass många träffar.

De flesta sade liknande saker: att de uppskattat cirkeln väldigt mycket, att de lärt sig saker om barns utveckling och behov som de inte visste tidigare och som de trodde att de skulle få nytta av, samt att det känts bra att få prata med andra om sina känslor. De uttryckte också sorg över att cirkeln skulle upphöra och önskade en fortsättning. Framförallt detta att något hände som bröt den dagliga rutinen och att vi kom utifrån för att träffa dem som inte hade några besök verkade ha spelat stor roll: de berättade hur de mitt i veckan brukade säga till varandra: ”Nu är det bara tre dagar kvar...” och ”Nu är det bara två dagar kvar...”. De sade alla att de skulle komma att sakna träffarna. Den av deltagarna som uttryckte sig starkast var mannen från den psykiatriska avdelningen som uppvisat en så stor förändring. Han menade att cirkeln inneburit en sådan lättnad och hjälp för honom att hela hans tillstånd förbättrats.

Ingen av deltagarna uttryckte sig negativt trots att vi bad om konstruktiv kritik inför eventuella kommande cirklar. De var glada över att ha fått tillfälle att prata om det som de annars gick och funderade på i ensamhet och uttryckte stor tacksamhet och uppskattning både till varandra och till oss cirkelledare. De blev också glada över sina kort och satt länge tysta och läste sina personliga hälsningar innan vi skildes åt. Det var roligt att sista gången blev en så fin och värdig tillställning, och även om deltagarna önskade en fortsättning så kändes det ganska naturligt att avrunda och avsluta så som vi gjorde. Vi uppmuntrade dem också till att fortsätta använda varandra för samtal och förtroenden och lovade att hälsa på om ett tag och dela ut de formella diplomerna från Kriminalvårdsverket.

Tankar inför framtiden

- Vi förstod efter vårt första misslyckade ”värningsförsök” att man måste synas inne på anstalten för att vinna de intagnas förtroende. Vid en eventuell nästa cirkel kommer vi att gå runt på avdelningarna och presentera oss för de intagna först. Vi tror också att det vore en bra idé att informera all personal, så att de är bättre förberedda på vår närvaro och aktivitet. Dessutom händer det ju att känslosamma diskussioner påverkar de intagna starkt, och det kan vara bra om personalen har en beredskap för detta.
- Den interna kommunikationen på anstalten bör förbättras så att inte samma problem uppstår varje gång. En dialog med de ansvariga hade behövts för att hitta en fungerande rutin där föräldracirklarna blir ett självklart inslag på anstalten och där förberedelser och kringarrangemang flyter. Det handlar främst om att cirkelledarna vid ankomsten möts av någon som har rätt nycklar för att kunna släppa in dem i lokalen, att det är bestämt vem som fixar fixa och att det finns på plats vid start, att en vårdare redan i förväg får i uppdrag att hämta de intagna från resp. avdelning och följa dem till lokalen i tid samt att de intagna ges möjlighet till toalettbesök och rökning i pausen.
- Det hade varit mycket bra med flerspråkigt material att tillgå, både skriftligt och film/video. Många gånger kan det kännas bra att kunna gå tillbaka till något konkret och få läsa och tänka på egen hand när man känner för det. Ett skriftligt material ger också tillfälle för de deltagare som så önskar att förbereda sig inför träffarna. En översättning av det svenska materialet till de största invandarspråken står alltså på önskelistan inför framtiden.
- Mer tid behövs för cirkelledarna att planera och förbereda träffarna, och avsatt tid samt ersättning för de enskilda samtalen bör ses över.
- Under träffarna framkom att många av de intagna hade funderingar kring ”kulturkrockar” och frågor som rörde det svenska samhället. Det kändes som att en egen cirkel hade kunnat hållas bara för att diskutera detta!
- Utifrån hur vi själva upplevde träffarna och med stöd av vad deltagarna själva uttryckte, känner vi oss säkra på att föräldracirkeln har varit ett mycket positivt inslag i de intagnas tillvaro. Vi hoppas verkligen att detta pilotprojekt kan fungera som bas för etablerandet av flerspråkiga föräldracirklar på många håll och bidrar gärna med tips och idéer i en eventuell planering av sådan verksamhet.

Malmö den 12 juni 2006, Hanna Cinthio och Haider al-Baseer, föräldracirkelledare.